

1918: час європейський

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Дванадцятого (25) лютого 1918 р. – у Коростені на Волині Мала Рада (виконавчий орган Центральної Ради) ухвалила закон, згідно з яким на всій території Української Народної Республіки впроваджувався новий (григоріанський) календар. Шістнадцяте число лютого 1918 р. рахувалося першим числом «місяця Березоля».

На другий день її нового календаря – 2 березня 1918 р. – УНР відновила свій контроль над столичним містом Києвом, куди повернулися парламент (Центральна Рада) і уряд (Рада Народних Міністрів). Однак і на ще неконтрольованій ними території України теж вже діяв грігоріанський календар. Нагадаємо, що наприкінці 1917 – на початку 1918 р. більшовики організували кілька альтернативних УНР державних утворень у складі Рівненської Радянської Республіки (Українську Народну Республіку Рад, Донецько-Криворізьку Радянську Республіку, Одеську Радянську Республіку, Радянську Соціалістичну Республіку Тавриди). Урядові декрети Радянської Росії були обов'язкові та на території цих залежних від неї утворень. Це стосувалося і декрету петроградської Ради Народних Комісарів від 26 січня 1918 р., згідно з якого в 1918 р. після 31 січня одразу наставало 14 лютого. Грігоріанський календар зберіг силу і в Українській Державі гетьмана **Павла Скоропадського**.

Вірними «старорежимному» календарю залишилися лише військово-державні утворення, що

ЗАКОН

про запровадження на Україні членів часу на новому стажі і періоді годинників на середньоєвропейський час.

Установила Центральна Рада 13 лютого 1918 року ухвалою:

Із Заповіту в Українській Народній Республіці: міст (Григоріанські) членів часу в 16 (шістнадцятого) числа літніх Лето 1918 року, 16 число Летою рахувати першим числом місяця Березоля (верта).

2) Оригінально в сині в Українській Народній Республіці встановлюється отримані видобутій час: 12 годин для петроградської нічідніти, а 1-го березня новий стиль рахувати за 10 годин 52 хвилини ранку і місце в сині у вій Української республіці перевести стрічки годинників.

3) Всім роду обов'язкам, котур, застосуй чи закон, працюючим з 1-го березня на тринадцять днів.

4) Всі піставки, згадки в перекладінні в кінці цього звіту, юстицію, працювати, виконані міністерством по придбаним.

З приданем працюючу згоду.
Зас. Голова Української Центральної Ради АРк. Старицький
Секретар Укралійської Центральної Ради Іван Чечель
Стверджа. В. О. Генеральний
Пискар Ю. Гедзько

стояли за реставрацію «єдиної неделимої Росії». Тож коли влітку-весні 1919 р. більшу частину України ненадовго окупували так звані «Вооружені Сили Юга Росії» на чолі з генералом **Антоном Денікіним** (проти яких нерідко дружно билися і петлюрівці, і червоні, і махновці, і всіякі «зелені» повстанці), одним із перших актів білогвардійців було відновлення офіційної дії старого календаря. Але денікінці зайняли лише східні окопиці Волині, і до Острозя їх сили не докотилися. В Острозі, зайнятому на той час (із липня 1919 р.) частинами Війська

Польського і далі, як за української влади та більшовиків, діяв грігоріанський календар.

«Коростенський» закон лютого 1918 р. також передбачав перехід Української Народної Республіки на середньоєвропейський час. До 1 березня 1918 р. Наддніпрянська Україна (зокрема і її правобережна частина з Волинню) жила за петроградським часом. Однак географічним реаліям України більш відповідав час середньоєвропейський. До того ж за середньоєвропейським часом жили Східна Галичина, Північна Буковина, Закарпаття – українські землі, що на той час належали до Австро-Угорської імперії. Різниця між петроградським, за яким жив Київ, і середньоєвропейським, за яким жив Львів, часом становила навіть не годину, а 68 хвилин, що було особливо незручно при залізничному сполученні. Единий для розділених державними кордонами Наддніпрянської і Наддністрянської України годинниковий пояс мав символізувати прагнення до соборності, до життя за одним часом. Тож з 1 березня 1918 р. годинники в Українській Народній Республіці переводилися на 1 годину і 8 хвилин назад.

«Україна розриває рішуче старі примусові звязки з Москвянином», – відмежовується від напастників, що силоміць хотіли її держати в руці своїй, звязується тійсніше з західною Європою, а з тим мусить прийняти і спільній рахунок часу, вагу і міру, тому що різниці в сих рахунках і мірках дуже утруднюють зносини, торговлю, подорожі» – писала газета «Вістник Ради народних міністрів Української Народної Республіки».